

WESPAZJAN HIERONIM KOCHOWSKI

Psalm XXVII

Ta lektura, podobnie jak tysiące innych, jest dostępna on-line na stronie wolnelektury.pl.

Utwór opracowany został w ramach projektu Wolne Lektury przez fundację Nowoczesna Polska.

WESPAZJAN KOCHOWSKI

PSALMODIA POLSKA

Psalm XXVII

Spis treści

NA REWOLUCJE PAŃSTW W KLIMAKTERYKACH

Rzekłem: będę strzegł dróg od wieku przeznaczonych, abym nie zgrzeszył językiem, pytając się o sekretach³ nieba.

Założę straż ustom moim i na wargach położę palec, aby nie ważyły pytać: długo jeszcze ten świat postoi?

Nie ludzka rzecz w tę głębinę z myślą zachodzić: albo w niezbadane rozumowi ciekawości wdawać się.

Bowiem skrytości te zatajone ludziom; a wiadomość przyszłych rzeczy zostawił sobie Ojciec niebieski.

Wyroki królestw w górnym konsystorzu⁴ głęboko utajone zostają: a jakiego losu państwowemu spodziewać się, nikt nie zgadnie, aż fata⁵ kostkę urzuci⁶.

Niech się darmo tą dwornością nie uwodzi serce, bo jeżeli człowiek szczególnie sam końca swego nie wie; dopieroż jako lichy idiota ma dociec naznaczonego periodu⁷.

Boś Ty Panie zakrył to od mędrców: jednak inszym sposobem objawiłeś małuskiemu niedoścignię opatrności Swojej sekreta.

Darmo się o tem u etruskich augurów⁸ badać; ani tego chaldejscy minucjarze⁹ nie zgadną.

Oto Pan rozpostarł państw upadzionych¹⁰ rejestra¹¹: aby się drugie¹² postrzegały, jako się cudzem nieszczęściem karząc, własnego upadku ustrzec mogą.

Niech uważy, kto chce, co się w cetnie i w lichu¹³ zawiera; bo gdy siódmy liczby obrót przychodzi, rzadko w podmiesiecznych rzeczach bez odmiany.

Doskonale dwa tuzy, z niedoskonałością półtora walczą; a dwa razy trzy, z jednością zmieszane, zakrytą mocą dokazują¹⁴.

Bo patrz na jednego dzieciucha, jako w siedm lat zęby roni¹⁵; w drugich zarasta¹⁶, potem mężczyje i, po tych stopniach idąc, do punktu naznaczonego ciągnie.

A jako w pierwszych gradusach¹⁷ rósł i przychodził do doskonałości; tak w następujących wiek spędziwszy, już nie inszy¹⁸ progres¹⁹, tylko do dołu.

Dopieroż w monarchiach snadno obaczyć te siódmego karbu rewolucje i niepochybne²⁰ za czasem w państwach odmiany.

Rzym pod królmi dzieckiem, pod konsulami zmężniał, pod cesarze przyszedłszy, starzał, gdy się onej wolności pierzyć przyszło.

¹*Dixi custodiam vias meas* (łac.) — Rzekłem: „Będę pilnował dróg moich”; *Psalm* 39. [przypis edytorski]

²*Psalm* 38 — w dzisiejszej numeracji np. wg. *Biblii Tysiąclecia: Psalm* 39. [przypis edytorski]

³*pytając się o sekretach* (daw.) — dziś z B.: pytając się o sekrety. [przypis edytorski]

⁴*górnny konsystorz* — tu: sąd niebieski (w niebie). [przypis edytorski]

⁵*fata* (daw.) — losy. [przypis edytorski]

⁶*urzucić* — wyrzucić; rzucić. [przypis edytorski]

⁷*period* (z łac.) — okres. [przypis edytorski]

⁸*augur* — tu: wieszcz, wróżbiarz; w staroż. Rzymie kapłan i wróżbita zajmujący się odczytywaniem wróżb z lotu ptaków drapieżnych. [przypis edytorski]

⁹*minucjarz* (starop.) — układający kalendarze, tj. *minucje*; astronom, astrolog. [przypis edytorski]

¹⁰*upadziony* (daw. forma) — dziś: upadły (ten, który upadł). [przypis edytorski]

¹¹*rejestr* (daw.) — rejestr, spis, lista. [przypis edytorski]

¹²*drugi* (daw.) — tu: inny. [przypis edytorski]

¹³*cetno i lichu* — liczba parzysta i nieparzysta; także: gra w kości, oparta na losowej liczbie parzystej i nieparzystej. [przypis edytorski]

¹⁴*bo gdy siódmy liczby obrót przychodzi (...) a dwa razy trzy, z jednością zmieszane, zakrytą mocą dokazują* — autor tych słów był wyznawcą numerologii; w *Annales Poloniae* Wespazjan Kochowski doszukiwał się porządku dziejów, odmierzając je siedmioletnimi okresami, nazwanymi przez siebie *klimakterami* (z gr.: szczebel), a także na okresy siedemsetletnie, które przedzielone miały być przewrotami historycznymi; podobnie patrzył na ciąg życia poszczególnych jednostek. [przypis edytorski]

¹⁵*ronić* — tu: tracić, gubić. [przypis edytorski]

¹⁶*zarastać* — tu chodzi o związane z dojrzewaniem chłopców pojawienie się u nich zarostu. [przypis edytorski]

¹⁷*gradus* (z łac.) — stopień. [przypis edytorski]

¹⁸*inszy* (daw.) — inny. [przypis edytorski]

¹⁹*progres* — postęp. [przypis edytorski]

²⁰*niepochybny* — nieomylny. [przypis edytorski]

Nieboż²¹ winno²² czyli wyroki? Albo natury stworzonych rzeczy skazitelność? Bynajmniej, pycha i upór, złe rady i zbytek, faksje i prywaty tak kwitnące państwa zrujnowały.

Kto historie czyta, niech czas porachuje; uzna, że po siódmej lat setni ona²³ jedynowładna całego świata pani słabiej poczęła.

Porachuj się i ty ojczyznę z sobą. Od pierwszej koronowanej głowy, siedmiu wieków dzieciznę pędząc, co cię też w tej siódmej wypełnionego klimakteru²⁴ setni czekać może.

Niech w dobrą godzinę przemówię, żeby się jeno ta wolność złem używaniem nie wysiliła, a zbytki górę wzięwszy, praw i ustaw dawnych nie odmieniły.

Bo widząc, że one staropolskie cnoty w zapomnienie idą: jako tuszyć²⁵ mam, że z odmianą obyczajów zostają i prawa.

W Atenach odmieniona u lutni strona²⁶ złym była znakiem; dopieroż u nas, kiedy chwalebnych przodków naszych zwyczajów odbiegamy.

Nie widać teraz w uczciwym i dobrej reputacji kochania: starania o dobro pospolite nie pytaj, kiedy prywaty popłacają.

Służba żołnierska w niwczem²⁷, i przystojne młodzi ćwiczenie; bo nie masz prynuki i podobieństwa, żeby komu starostwo dano, nagradzając zasługi.

A co przedtem mówiono, że więcej skrzypek na smyczek, prządka na wrzeciono, niż husarz na kopię²⁸ weźmie; to teraz słuszniej rzec, że więcej mający za pieniądze kupi, niż odważny żołnierz krew lejący wysłuży.

Jest i więcej przyczyn, które państwom odmiany przynoszą; ale Polsce dosyć postrzec się i warować²⁹ tego, co jej szkodzi.

Tymczasem błagać majestat Najwyższego, żebrząc łaski; aby ten głównego klimakteru obrót nie był w odmianę, ale w pomnożenie.

Zwłaszcza pod panowaniem najjaśniejszego Jana III, który jest człowiekiem od Boga posłanym, aby nademdloną³⁰ dźwignął Sarmację³¹.

Bo któreż może być oczekiwanie nasze, jeżeli nie z Nieba. Pan nas z małych początków wywiódł, Pan ma i dalszą naszą w dozorze swym egzystencją³².

Od ręki Jego dla nieprawości naszych osłabieni: od Tejże za upamiętaniem³³ podźwignieni, pierwszą rzeźwość i ozdobę odbierzem.

Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi świętemu. Jako była na początku, tak i teraz, i zawsze, i na wieki wieków. Amen.

²¹Nieboż winno czyli wyroki (daw.) — konstrukcja podwójna z partykułą wzmacniającą -że, skróconą do -ż, oraz partykułą -li; znaczenie pytania retorycznego: czy to niebo winne (temu) czy też wyroki. [przypis edytorski]

²²winno (daw. forma) — dziś lp r.n.: winne. [przypis edytorski]

²³ona (daw.) — ta, owa. [przypis edytorski]

²⁴klimakter (z gr. szczebel) — okres siedmioletni a. okres siedmiu setek lat mający zamykać się przewrotem, przesieleniem, w numerologicznej historiozofii sarmackiego historyka. [przypis edytorski]

²⁵tuszyć (daw.) — mieć nadzieję. [przypis edytorski]

²⁶strona (daw.) — struna. [przypis edytorski]

²⁷w niwczem (daw.) — w niwecz, na nic (się nie zdaje). [przypis edytorski]

²⁸kopię (daw. forma) — dziś B. lp r.ż.: (na) kopię. [przypis edytorski]

²⁹warować czego (daw.) — strzec się czego. [przypis edytorski]

³⁰nademdlony (daw.) — nadwątlony, osłabiony. [przypis edytorski]

³¹Sarmację (daw. forma) — dziś B. lp r.ż.: Sarmację; tj. Polskę. [przypis edytorski]

³²egzystencją (daw. forma) — dziś B. lp r.ż.: (ma w dozorze) egzystencję. [przypis edytorski]

³³za upamiętaniem (daw.) — po opamiętaniu się. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/psalmodia-polska-psalm-xxvii/>

Tekst opracowany na podstawie: Wespazjan Hieronim Kochowski, Trybut należyty wdzięczności wszystkiego dobrego dawcy Panu i Bogu, albo Psalmodya polska za dobrodziejstwa Boskie dziękująca, przez jedną najlichszą kreaturę roku pańs. 1693 napisana, a do druku podana roku pańs. 1695; wyd. Kazimierza Józefa Turowskiego, nakł. Wydawnictwa Biblioteki Polskiej, Kraków 1859.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>) na podstawie tekstu dostępnego w serwisie Wikiźródła (<http://pl.wikisource.org>). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Wojciech Kotwica.

Okładka na podstawie: two-lane road, Robert Couse-Baker@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.